

Walenty Roździeński

(Brusek, Brusiek) ur. ok. 1560 r.

Walenty Roździeński (ur. ok. [1560](#) w miejscowości [Roździeń](#), dziś dzielnica [Katowic-Szopienice-Burowiec](#); zm. po 1621 r. tamże) – polski [hutnik](#), właściciel [kuźni](#), zarządca hut, poeta i literat epoki [baroku](#).

Życiorys

Pochodził z rodziny o wielopokoleniowych tradycjach hutniczych. Pierwotne jego nazwisko brzmiało Brusek lub Brusiek^[1] – ojciec jego nazywał się Jakub Brusek (od nazwy miejscowości [Brusiek](#) k. [Koszęcina](#)). Jednakże syn przejął nazwisko nie po ojcu, lecz od nazwy odziedziczonej kuźnicy w Roździeńcu (było to wówczas powszechną praktyką na hutniczym [Śląsku](#)). Sam Roździeński znany jest przede wszystkim jako autor wierszowanego [poematu](#) *Officina ferraria, abo huta i warstat z kuźniami szlacheckiego dzieła żelaznego*, utworu opisującego stan ówczesnego [górnictwa](#) i [hutnictwa](#). Powstał on podczas pobytu mistrza na dworze koszęcińskiego pana [Andrzeja Kochcickiego](#), gdzie zajmował się zarządzaniem jego hutami. To pierwszy tego typu utwór w języku polskim – łączy praktyczne i rzeczowe informacje z zasadami poetyki i wersyfikacji. Autor opisuje w nim historię obróbki żelaza oraz życie i pracę śląskich górników, hutników i kowali, którą znał z własnego doświadczenia. Dodatkowo, będąc [ewangelikiem](#) Roździeński wprowadził do swego utworu liczne cytaty i komentarze [biblijne](#), oparte na ewangelickiej [postylli](#) górniczej z [1562](#) roku pt. "Sarepta", której autorem był ksiądz Jan Mathesius, przyjaciel [Marcina Lutra](#).

Dzieło Roździeńskiego zostało po jego śmierci całkowicie zapomniane, dopiero w [1929](#), po ponad 300 latach, zupełnie przypadkowo odnaleziono w Gnieźnie jedyny jego zachowany egzemplarz (wydrukowany w [1612](#)). Odkrycie to spotkało się z dużym zainteresowaniem literaturoznawców. Zawiera bowiem informacje z wielu dziedzin ówczesnej nauki, uzupełnia współczesną wiedzę o epoce w zakresie metalurgii, stosunków społecznych i historii gospodarki, językoznawstwa, geografii, literaturoznawstwa i in., a także wskazuje na kulturową jedność [Śląska](#) przełomu XVI i XVII w. z ziemiami Królestwa Polskiego. Świadczy to również pozytywnie o samym Roździeńskim, który jako prosty zarządca kuźni wykazał się wyjątkową erudycją. W ostatnich latach *Officina ferraria...* została wznowiona w druku (w [1976](#) r. także w tłumaczeniu na angielski) i jest sprzedawana jako ciekawostka bibliofilska.

Roździeński w [1595](#) wszedł w konflikt majątkowy o kuźnię z dziedziczką [Mysłowic](#) Katarzyną Salamon, z którą przegrał sprawę sądową. Został skazany na więzienie i w 1599 roku uwięziony w [Pszczynie](#)^[2]. Otrzymał wolność dzięki Andrzejowi Kochcickiemu, panu na Koszęcinie, właścicielowi hut, którymi zarządzał do tej pory Roździeński. Kochcicki roztoczył nad nim opiekę i [mecenat](#), dzięki czemu Roździeński mógł tworzyć i wydać *Officina ferraria...* w [Krakowie](#) w [1612](#). Przez kilka lat przebywał w Rzeczypospolitej, gdzie zarządzał kuźnicami niweckimi nad Wartą. Po śmierci swojej antagonistki w [1614](#) powrócił na Śląsk (dzisiejsze wschodnie tereny Górnego Śląska), gdzie wspólnie z bratem dalej prowadził kuźnicę. Data śmierci (podobnie jak urodzin) Roździeńskiego jest niepewna – niektóre źródła podają rok [1622](#), inne ok. [1642](#).

Twórczość

- *Officina ferraria abo huta i warstat z kuźniami szlachtetnego dzieła żelaznego przez Walentego Roździeńskiego teraz nowo wydana*, Kraków 1612, drukarnia S. Kempini, wyd. następne: wyd. R. Pollak, Poznań 1933 (edycja skrócona); wyd. krytyczne R. Pollak, Katowice 1936, *Biblioteka Pisarzy Śląskich* nr 4; wyd. poprawione i uzupełnione R. Pollak, Katowice 1948; wyd. kryt. synoptyczne w transkrypcji i podobiznie fototypicznej oprac. R. Pollak, M. Radwan i S. Rospond, Wrocław 1962, *Biblioteka Pisarzy Śląskich* seria A (*Starośląska*) nr 1

Fragmenty przedr.: J. Kreczmar, J. Saloni *Drogi i rozdroża*, cz. 1: Z dziejów literatury i kultury staropolskiej. Wypisy, t. 2, Warszawa 1948; K. Budzyk, H. Budzykowska "Dwa nurty literatury mieszczańskiej XVII w. w Polsce", Warszawa 1951, *Biblioteka Pisarzy Polskich i Obcych* nr 62; K. Budzyk, H. Budzykowska, J. Lewański *Literatura mieszczańska w Polsce od końca XVI do końca XVII wieku*, t. 1, Warszawa 1954; M. Hernasowa "Polska literatura mieszczańska XVII wieku. Wybór tekstów", Wrocław 1956, *Nasza Biblioteka*; J. Sokołowska "Poeci renesansu. Antologia", Warszawa 1959, *Biblioteka Poezji i Prozy*.

Unikat pierwodruku w Bibliotece Kapituły w Gnieźnie; fotografie karty pierwodr. "Officina ferraria": *Dzieje języka polskiego na Śląsku*, wystawa..., katalog oprac. S. Rospond, Wrocław 1948.

http://pl.wikipedia.org/wiki/Walenty_Roździeński

Więcej o Walentym Roździeńskim – jako poecie można przeczytać w książce Wilhelma Szewczyka w książce „Syndrom śląski – Szkice o ludziach i dziełach”. Wydawnictwo „Śląsk” Katowice 1986